SZIVÁRVÁNY KISKÖNYVTÁR

ÁRA 1·20 Ft

VISZIK MÁR KÖTVE PARIPÁRA...

Szöveg: GYÖNGYI LÁSZLÓ Rajz: HONT-VARSÁNYI FERENC

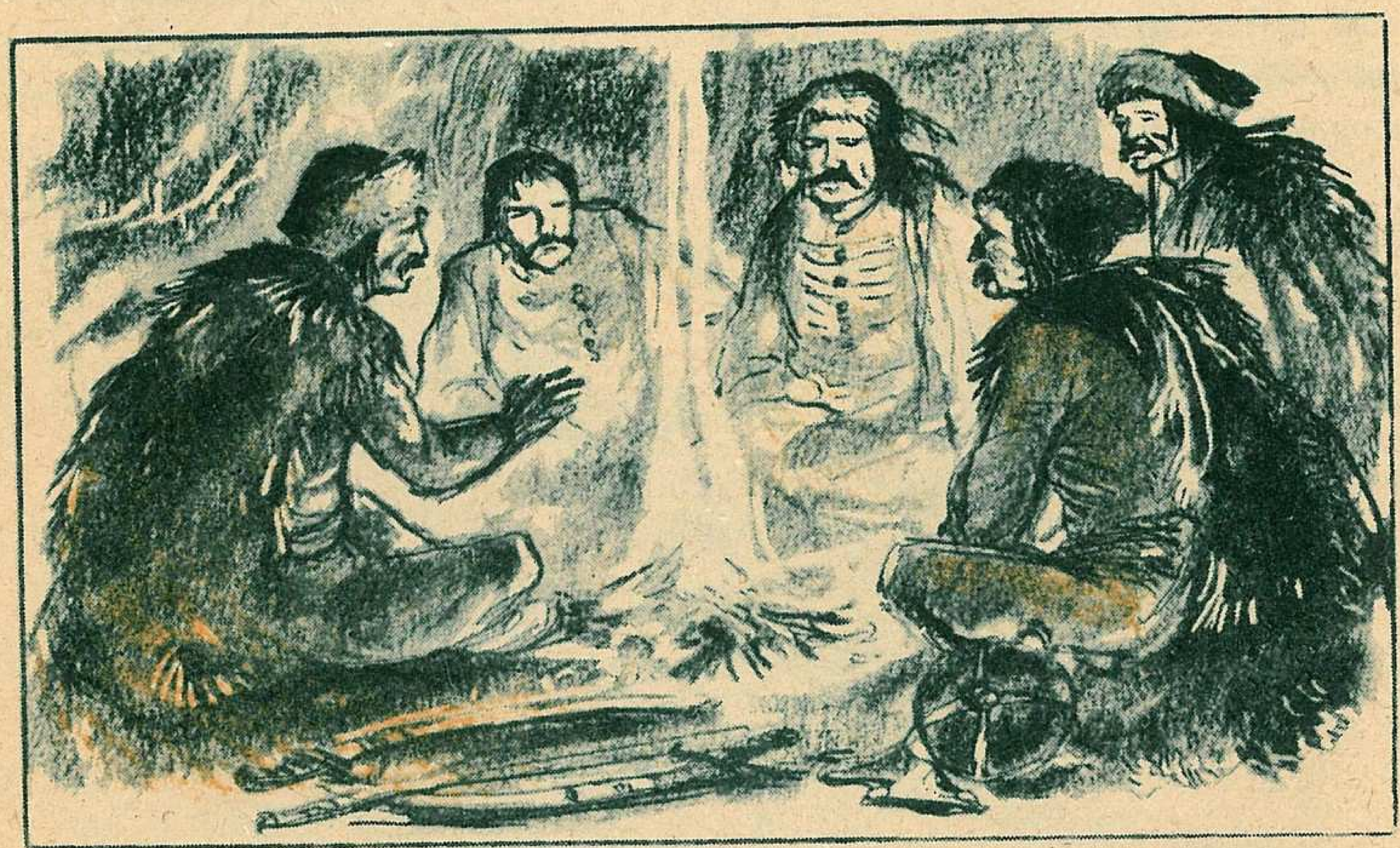

"Nyughassatok már, ebadta kölykei!... Kandó tizedes! Tégy még bort elém, mert kiszárad a gégém a sok mesélésben... Hát, ha már olyan sokat instálltok, elmondom, hogyan fogtuk el Jávorka Ádám kapitány urunkkal együtt a beste Ocskay Lászlót, nagyságos fejedelmünk hajdani villámát... Én tùdom, mert magam is ott voltam. Fogtam a bécsi hacukáját, hogy el ne szeleljen..."

IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ

Jávorka a nagyszombati egyetemen tanult, amikor eljött a szabadság. Fölbiztatta diáktársait és vagy nyolcvanad magával beállt Ocskay lovasezredébe

Ocskay 1703-ban csatlakozott Rákóczihoz. Labanc hadnagy volt előbb, egy teljes lovaszászlóaljat hozott magával a labanc Pálffy gróf ezredéből.

Ha riadót fúvatott: — „Lóra kuruc!" — vágta a labancot, mint a répát. Egyik diadalt a másik után aratta. Elfoglalta Lévát, Korponát, Selmecet...

Hej, hogyan hódoltak a gazdag selmeci polgárok előttünk, kurucok előtt. Hozták a sok drága posztót, kenyeret, bort, vágómarhát!...

Jávorka főhadnagy úgy csodálta Ocskayt, hogy amikor lovat kapott tőle ajándékba, sírva csókolgatta a paripája sörényét...

A nagyságos fejedelem így szólt: — „Ocskay uram, kegyelmed Nagyszombatnál csodákat mívelt!" — És 1705. augusztus 25-én brigadérossá tette,

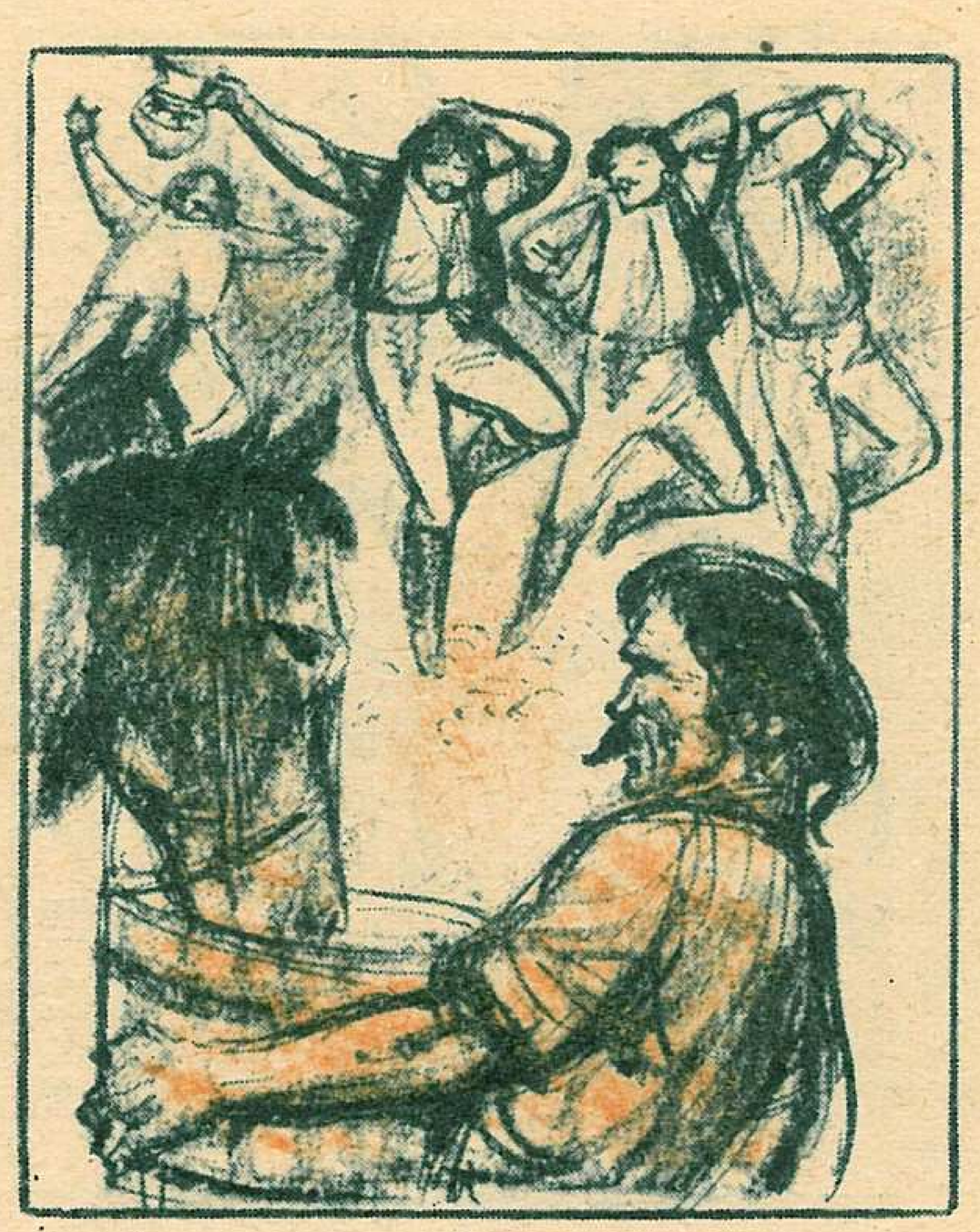

Az volt csak a parádé! Még a lovaink is bort ittak akkor! Éjjel-nappal folyt a dínomdánom. Ugyancsak vígan voltunk valamennyien!

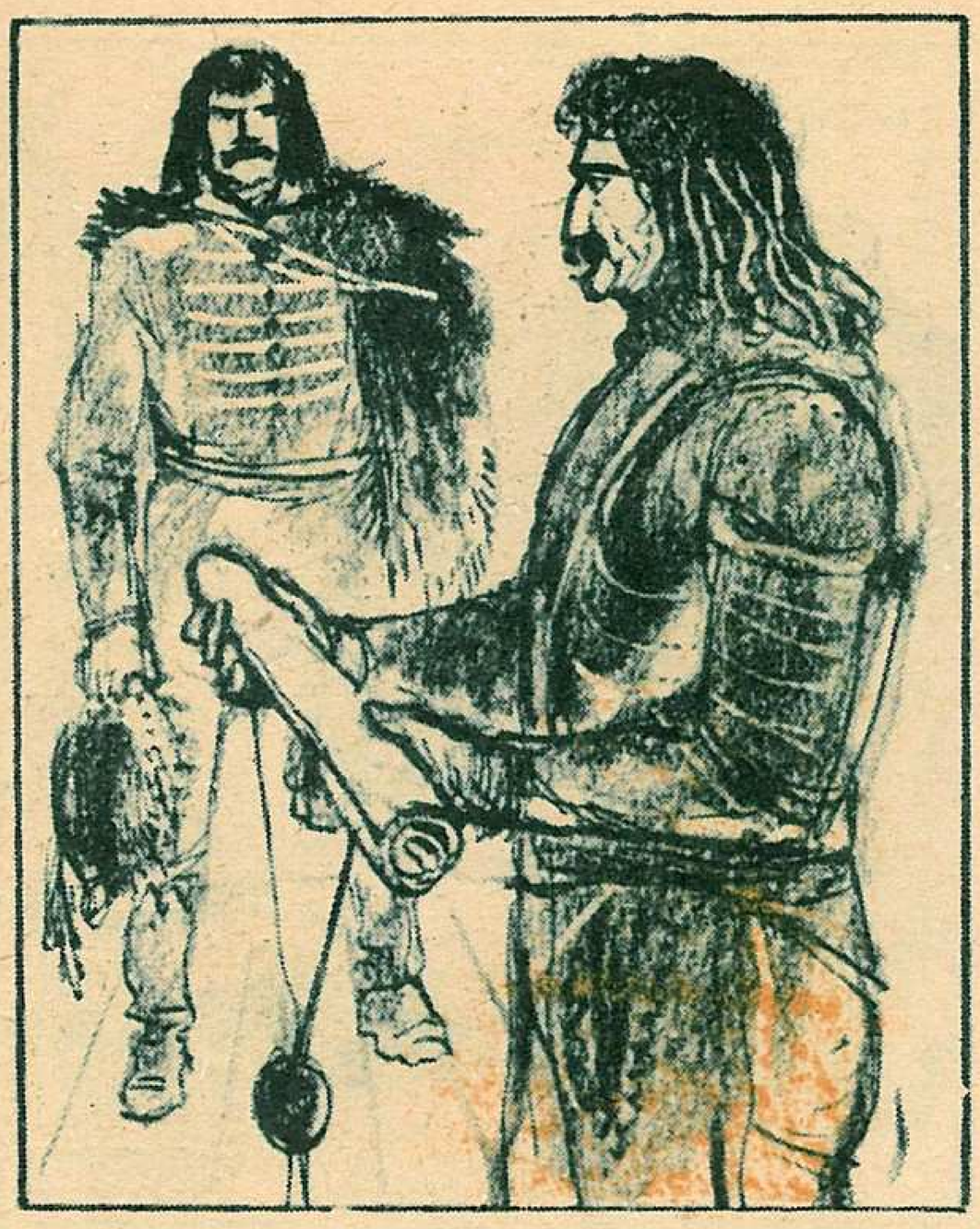

1707-ben, aratás után, Bercsényi Miklós üzenetet meg egy ménkűnagy kutyabőrt bízott Jávorka Ádámra: Ocskay megkapta a gyönyörű sztropkói uradalmat...

Ocskay nagy áldomást csapott. Folyt a bor, szólt a muzsika, táncoltak a cifra menyecskék. Nagyot mulatott az új sztropkói földesúr...

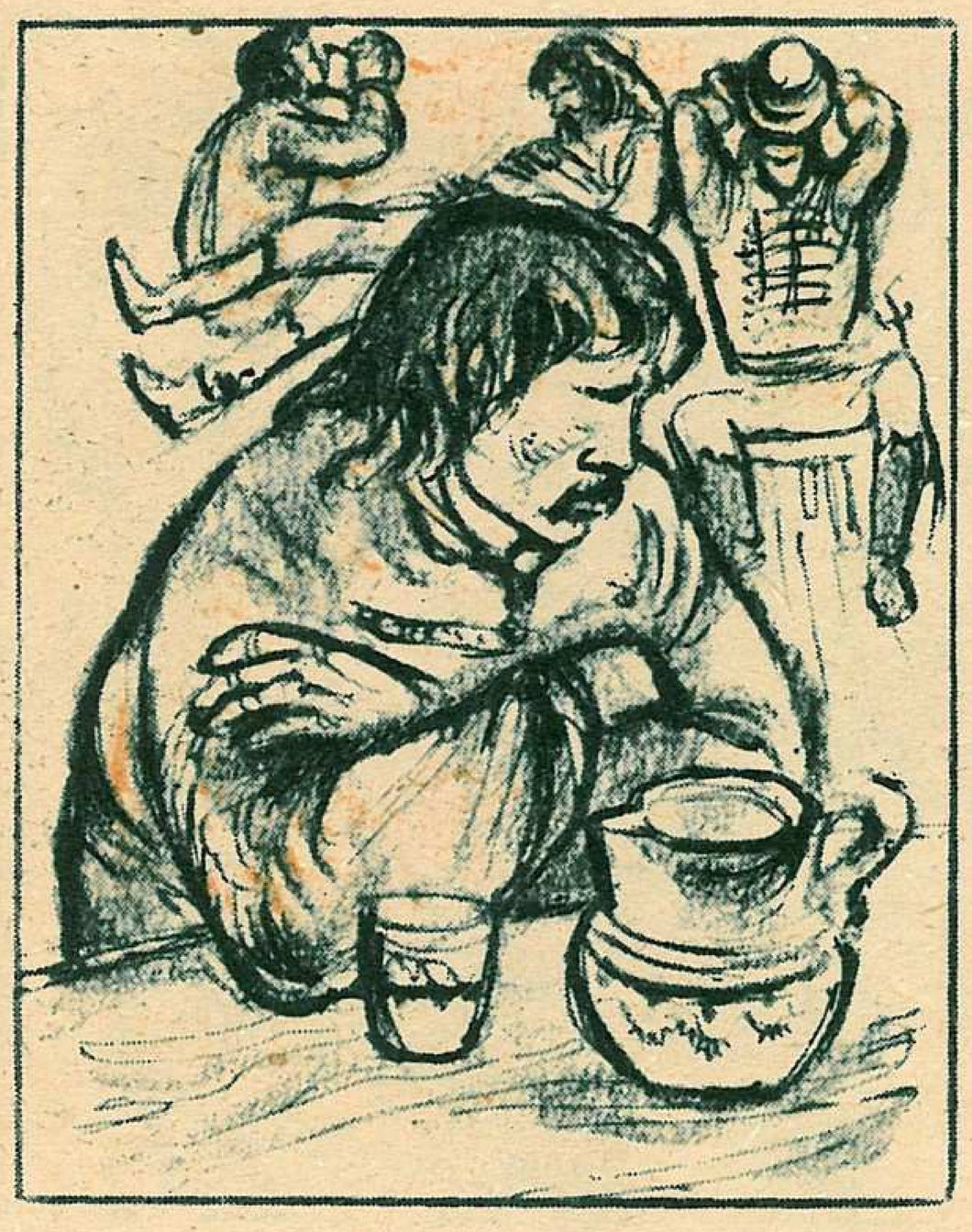

Jávorka búsan nézte brigadérosát, mert biz' az garázda volt, ha sokat ivott, és csúnyán járt a szája. Még a fejedelmet sem kímélte...

„Nem lehet igaz ember, ha jótevőjét ócsárolja!" - vélték Jávorka barátai. — „Ocskay urunkat pedig bántani nem engedem!"

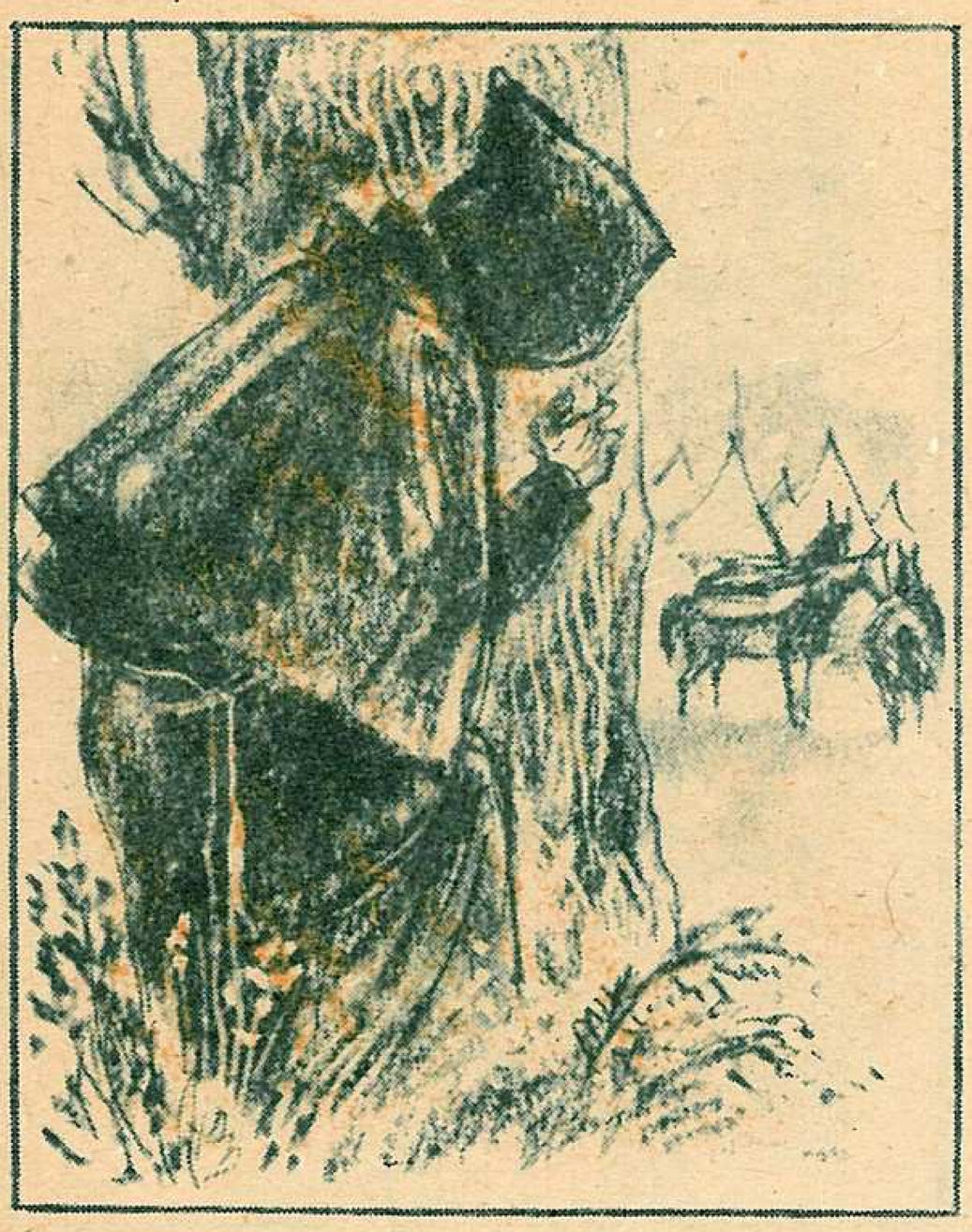

1708 júniusában ismeretlen csuhás érkezett a táborba. Amíg a brigadéros sátráig ért, meg-megállt, nézelődött, mint a hiúz.

Ha megállították, paszírsejnt húzott elő: „Ocskay brigadéros parancsára páter Rhadamantus bárhol szabadon járhat-kelhet."

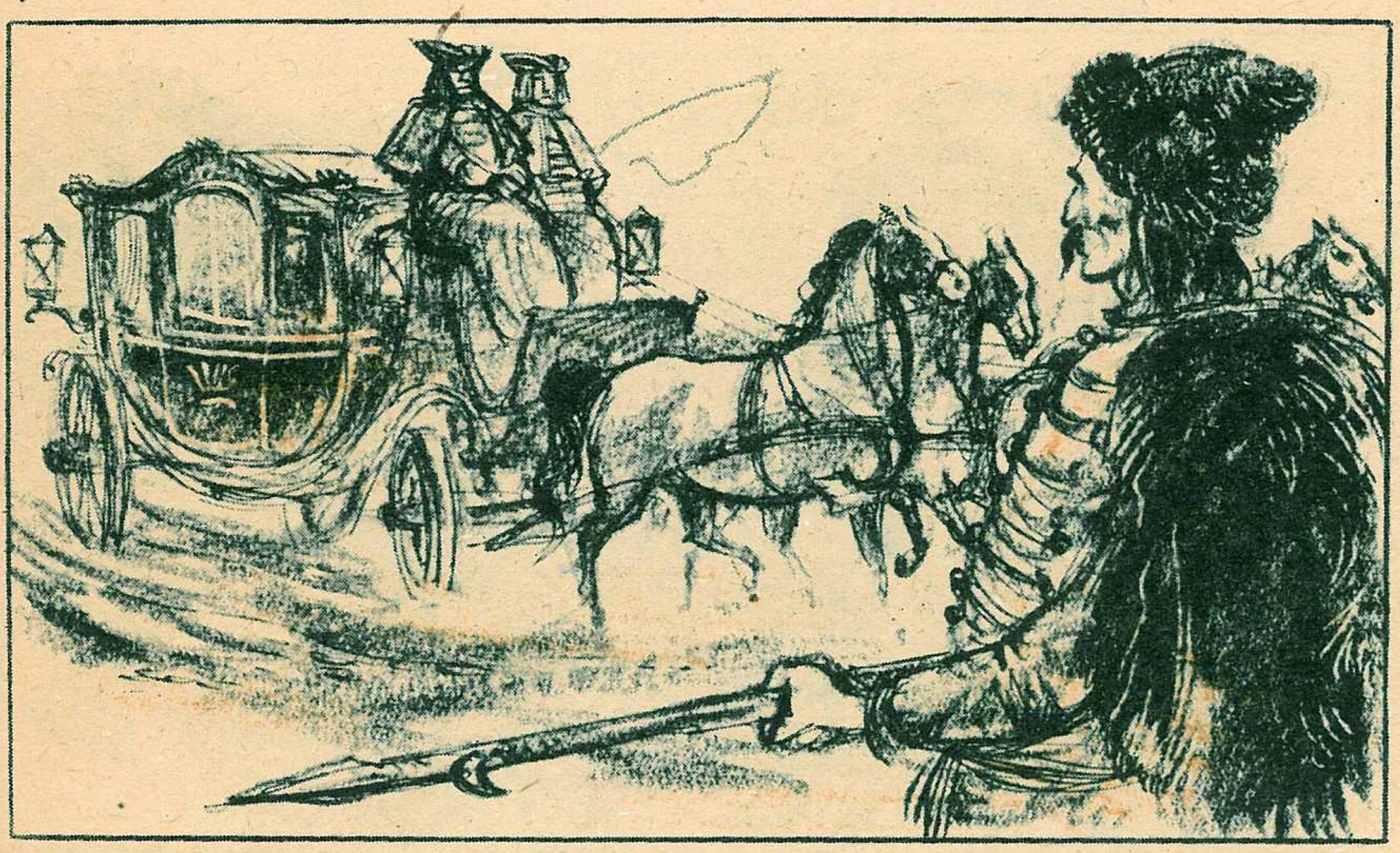

Pár hét múlva négylovas útihintó gördült a tábor elé. A strázsa megállította. A kocsiból egy csodaszép dáma szállt ki.

„Gróf Bercsényi Miklóstól hoztam ezt az írást. Ocskay brigadérossal van fontos beszédem!" — szólt magabiztosan.

Perec Jóska, az inas, egy időre elaludt a cserépkályha mellett. Később mindenkit és mindent látott.

„Nehéz dolga lehet önnek, régi császári tisztnek, vad kurucok között..." — kezdte a dáma és egy levelet vett elő hímzett tarsolyából.

Ocskay elolvasta a levelet, aztán a pohárszékhez lépett. Egy kancsó tokaji bort hozott meg két nehéz kristály-poharat.

„I. József 'császárunk leendő tábornoka egészségére!" — mondta a szépasszony. Ocskay körömpróbáig kiitta a poharát.

Sokáig beszélgettek, de oly halkan, hogy Perec Jóska csak éppen a búcsúszavakat értette meg: — „Viszontlátásra Kassán, a püspök úr őeminenciájánál!..."

Másodnapra Jávorkát hívatta Ocskay: — „Te kísérsz el. Vedd fel a régi diákruhádat és tégy zsebre egy jó pár pisztolyt. Senkinek egy árva szót sem."

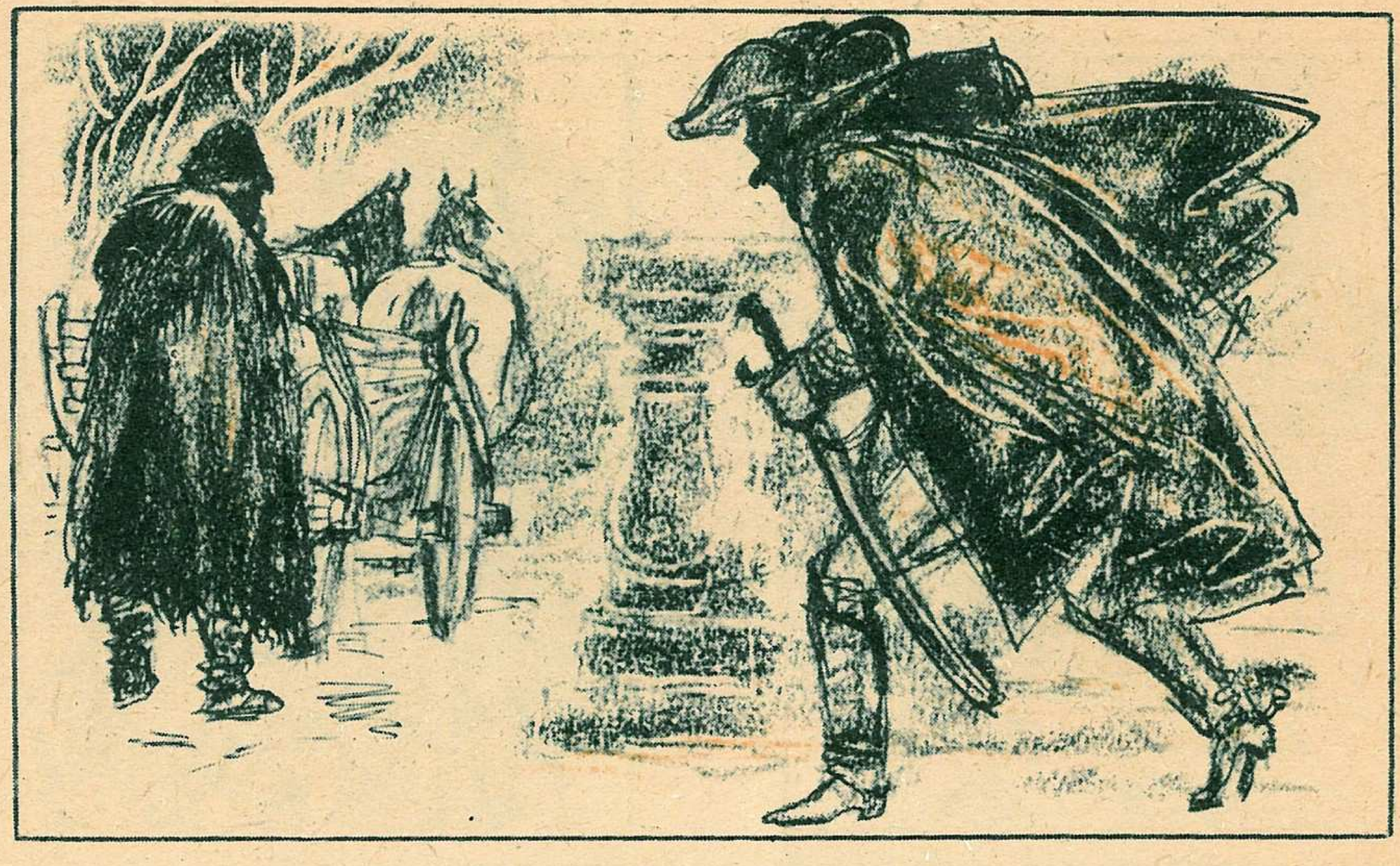

Este Ocskay szállása elé parasztszekér fordult. A házból fekete köpönyeges, okulárét viselő ember lépett ki. Jávorka alig ismerte meg: Ocskay volt...

Pyber László püspök kenetteljes örömmel fogadta Ocskayt és rögtön a belső szobája felé vezette. Jávorkát észre sem vette, ő kinn maradt.

Jávorka körülnézett. Minden sarokban németül sugdolódzó csoportok. Néhány vendéget „Herr General"-nak tituláltak. Gyakran hallatszott Pálffy gróf neve...

1708. augusztus 3. Rákóczi Trencsén mellett egy árkon ugratott keresztül a lovával. A ló elvágódott és maga alá temette lovasát...

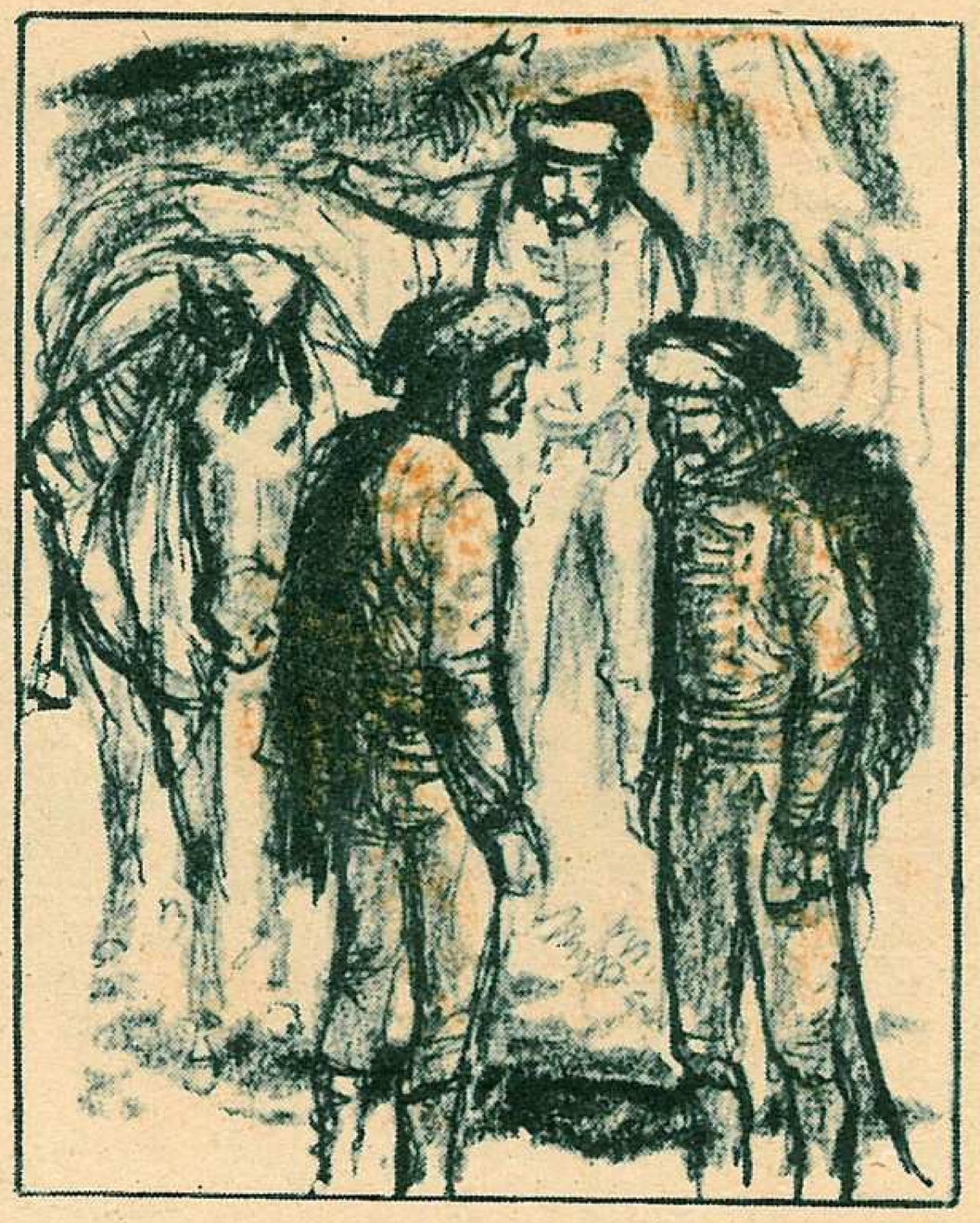

S hír nyomában megszületett a bánatos nóta: — „Rákóczi lovának kitörött a lába, Ne csatázz már kurucz, úgyis mindhiába!...“

Lovasok vágtattak szerte: — „A fejedelemnek nem történt baja!“ — Már későn jött a jó hír.

Öt napig tartott a trencséni csata. A fejvesztett kuruc hadat Siegbert Heister gróf, császári generális szétielverte.

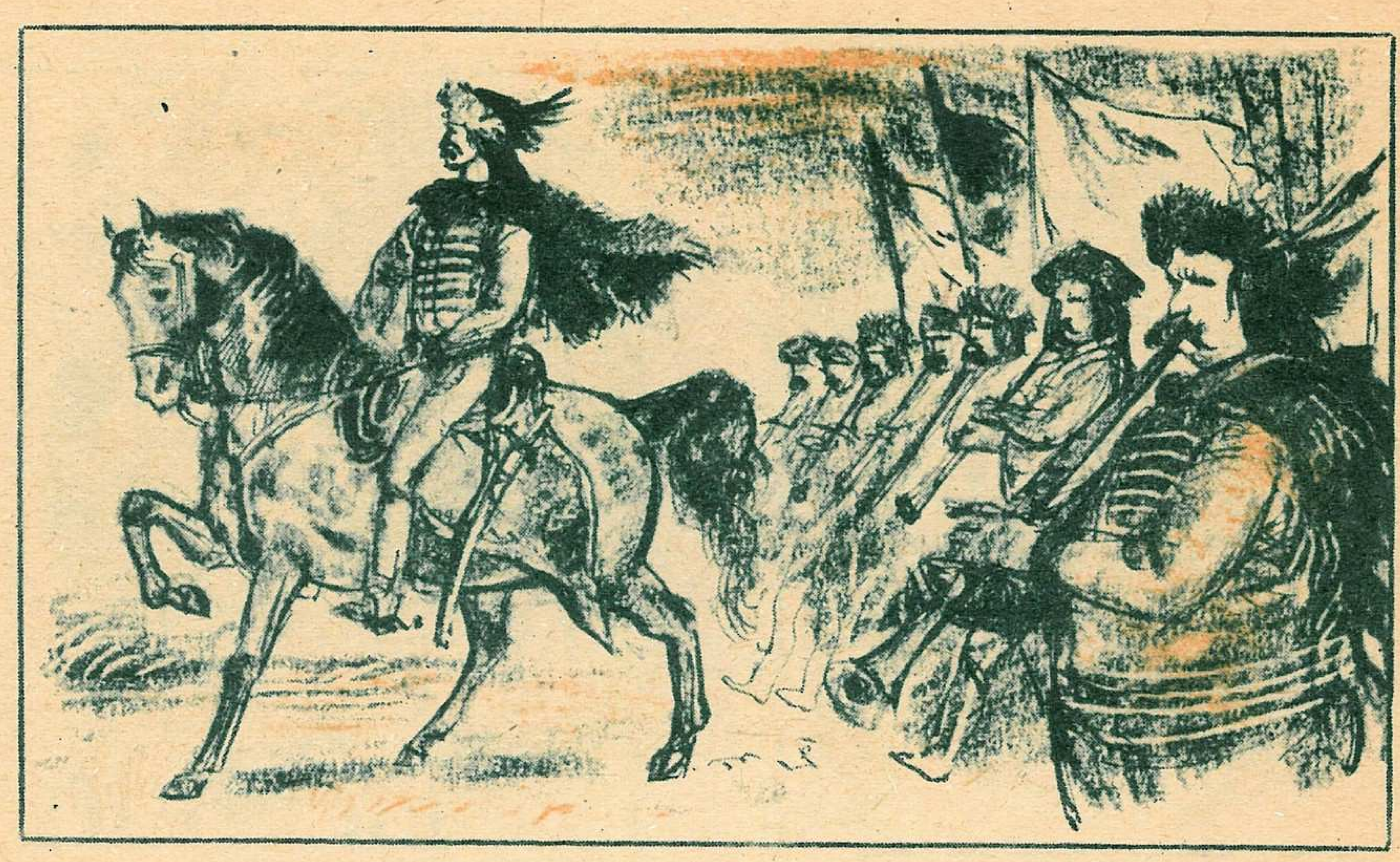

Ocskay, (mily csodálatos véletlen) alig vesztett valamit Trencsénnél. Csapata zárt rendben, bandamuzsikával vonult Pereszlény felé. Mintha győzött volna...

Augusztus 28-án Ocskay az ezrede előtt fennszóval kiáltotta: „Rákóczi csillaga leáldozott! Vivát I. József!"

Hogy mi történt ezután? Néhányan, jaj de kevesen, szinte parancsszóra, elnyargaltunk, amerre a szemünk látott...

Estefelé nyolcvanan verődtünk össze hű kurucok, Rákóczi és a szabadság igaz hívei, Pereszlénytől negyven mérföldre egy kis erdőben.

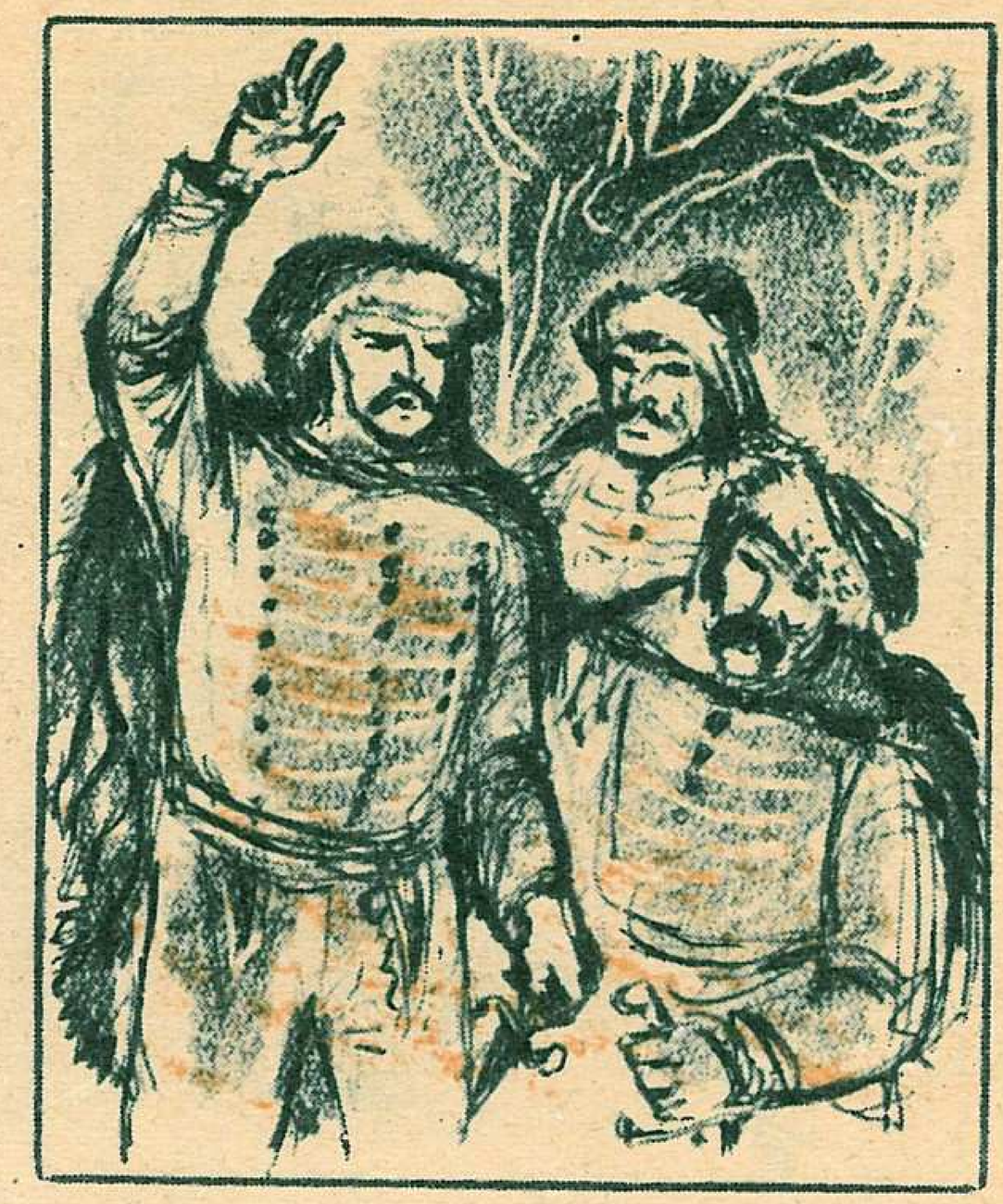

Jávorka egyszerre csak felugrott, esküre emelte kezét és így szólt: — „Esküszöm, hogy az áruló Ocskayt elfogom és bakó kezére juttatom!“

Ocskay jelentkezett Pálffy grófnál. A gróf alaposan megváratta, a tábornagyra várakozó többi császári tiszt pedig tüntetően elfordult tőle.

Jávorka és társai Géczy Gábor lovasezredébe kerültek. Ámde Jávorka hamarosan „hosszú szabadságot“ kért Géczytől s ellovagolt.

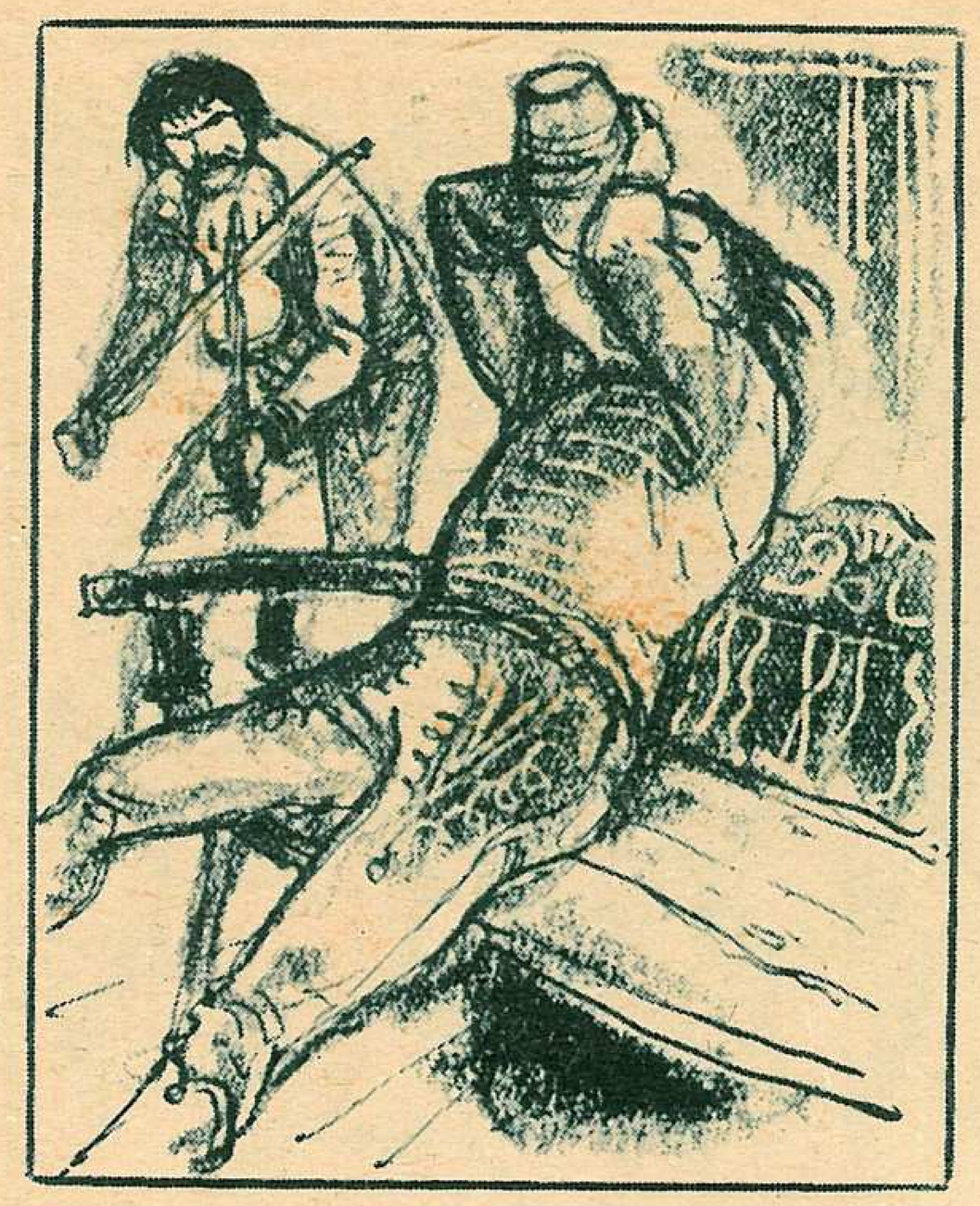

Ocskay éjjel-nappal dorbézolt vágújhelyi kúriáján. Borba fojtotta nagy szégyenét és azzal dicsekedett, hogy a császár hamarosan tábornokká nevezi ki.

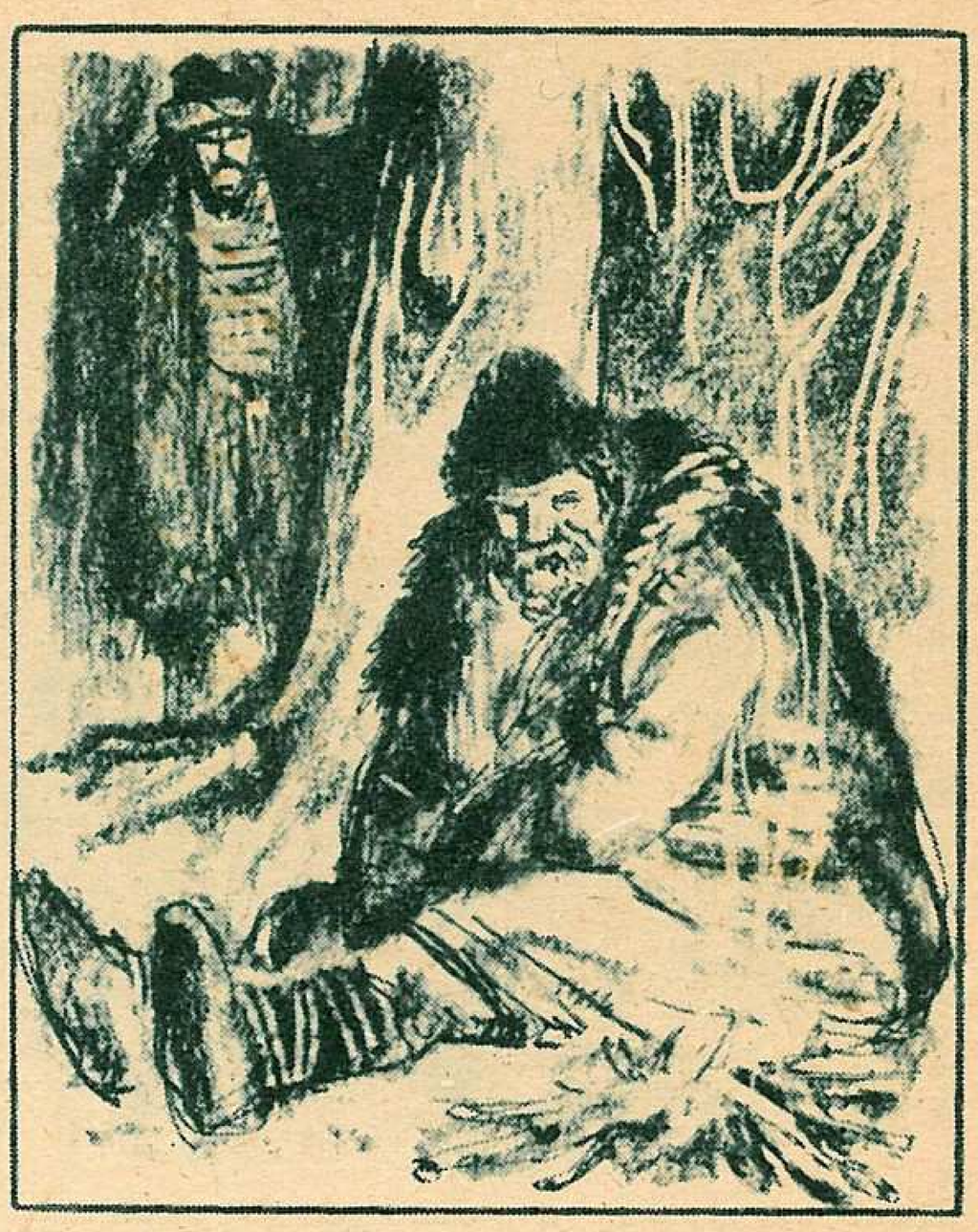

Keserves hideg idő járta 1709 karácsonya után. Az Ocskó melletti kis erdő szélén rongyos koldus melegedett a rőzsetűz mellett...

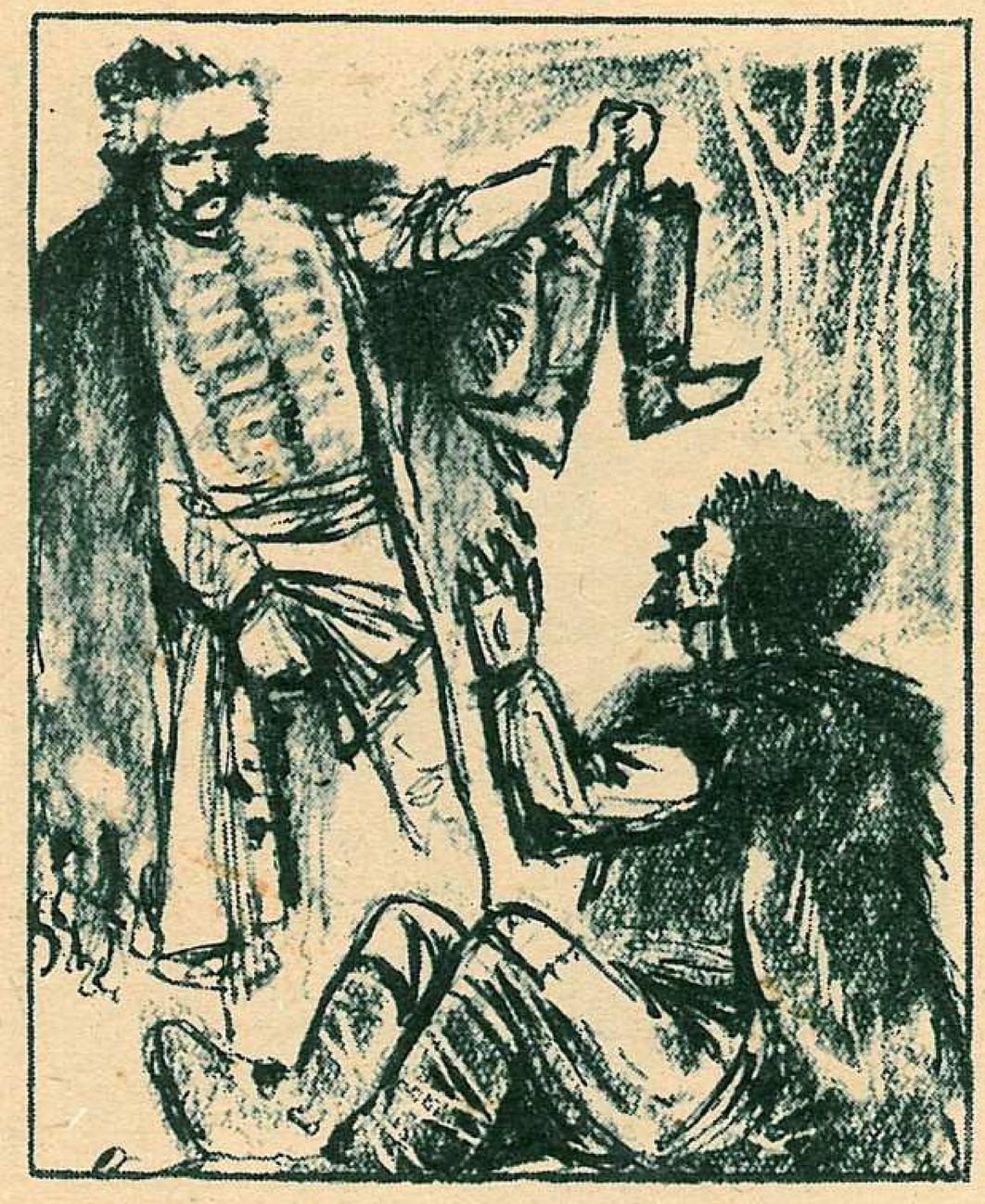

„Vetkőzz öreg! Ruhát cserélünk!" — szól rá csendes hangon egy daliás fiatalember. Nagy fekete subája alól sárga sarkantyús kuruc-csizma látszik...

A „koldus" elindul. Mögötte a fák sűrűjében kuruc lovasok állnak. Ez a koldus nem más, mint maga jávorka Ádám.

A koldus beállít az ocskói Ocskay-kastélyba. — „Eredj, te rongyos! Ha mindenáron császári tábornok urunkkal akarsz beszélni, Verbóra menj...”

A koldus visszatér az erdőbe: — „Irány: Verbó. Három szakasz üldözze Ocskayt. Mindenkit levágni, de néki a haja szála se görbülhet meg!”

Áll a dáridó a verbói Révay-kastélyban, de Ocskay rosszkedvű. — „Nyergeltessetek! Vissza Ocskóra! Ott köszöntjük az új esztendőt!”

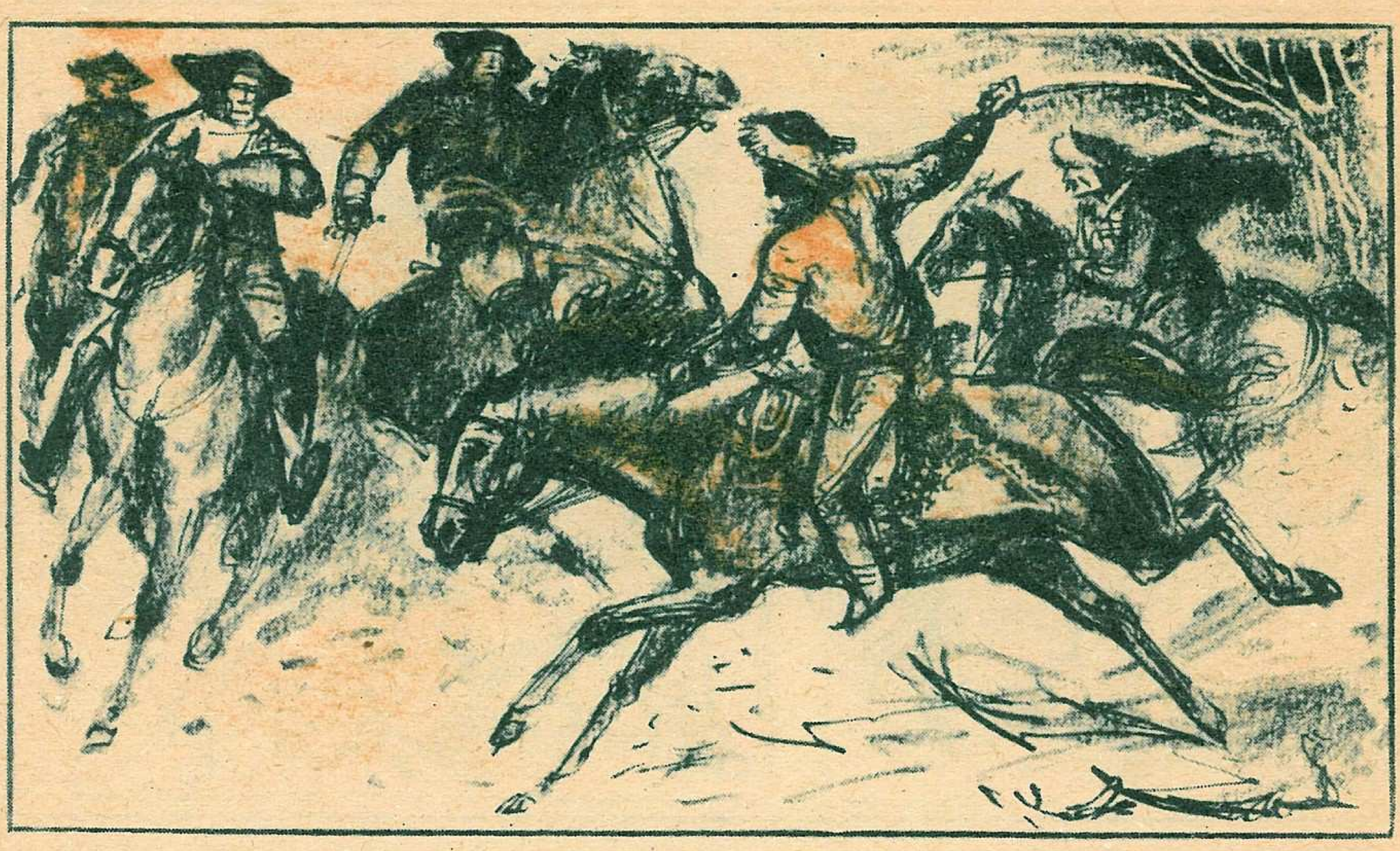

Fáklyák lobognak az országúton; Ocskay előőrsei. A kis erdőből kuruc csapat nyargal elő. A fáklyák kialszanak...

Távolról újra fáklyafény lobog. Ocskay jön a kíséretével... Végig vonulnak az erdei úton.

Három kuruc szakasz robog elő. „Kard, ki kard!" Csak Ocskay száguld el. Távol tizenkettőt üt a toronyóra. Újév!...

„Add meg magad, gyáva áruló!" — kiáltja a „koldus". És Ocskay leereszti a kardot.

„Viszik már, viszik már, kötve paripára, nyargalton-nyargalvást viszik már Újvárra". Szájról szájra járt az ének...

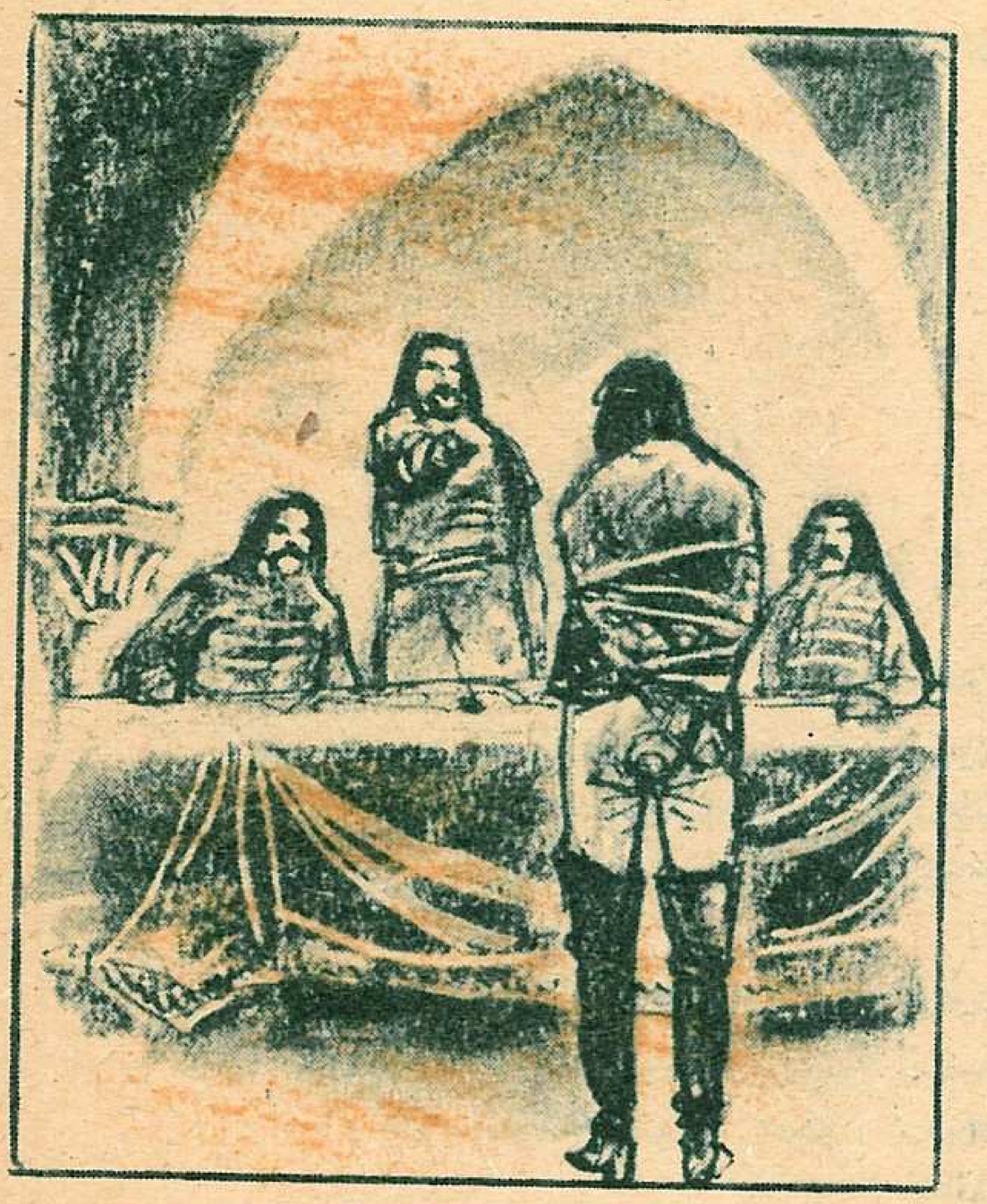

„A régi, vitézi idők emlékére kegyelmet kérek: ne húzzák karóba. Pallossal vágják le szerencsétlen fejét..." — szólt Jávorka Ádám.

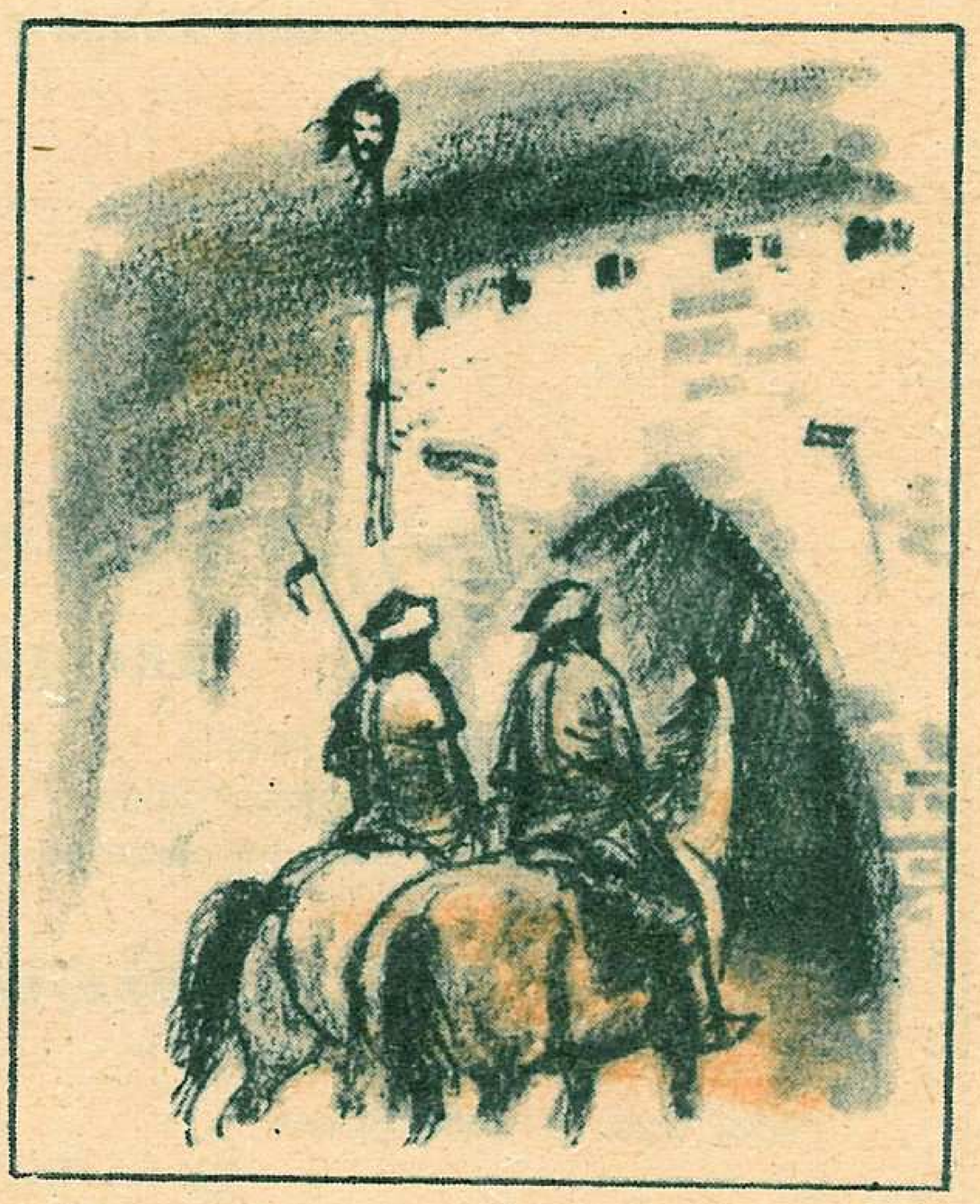

1710. január 3-án reggel az érsekújvári vár falán, Ocskay László sápadt arcú, lehunyt szemű fejét fújta a szél a hosszú karó végén...

Kár, kár, kár vala Ocskay Lászlónak,
Ilyen nagy vitéznek lenni árulónak,
De nem kár, de nem kár fekete hollónak
Szemeit kivájni a gaz árulónak. . .

SZIVÁRVÁNY KISKÖNYVTÁR

Eddig megjelent:

Ákos Miklós: A jégtábla rabjai
Örkény István: Hajnali pisztolylövés
Kittenberger Kálmán: Oroszlánkaland Afrikában
Kuczka Péter: A Tollas Kígyó unokái
Gyöngyi László: Viszik már . . . kötve paripára

Legközelebb megjelenik:

Vajda István: Szökés a halálból
Makai György: John Brown
Aczél Tamás: Rózsa Sándor és az ulánusok
Méray Tibor: Teknőchajók
Tardos Tibor: A kicsi Jeanette

SZ. 5. A kiadásért felel az Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója Budapest 1956
Szerkeszti: Gelléri A. Felelős szerkesztő: Rónaszegi M. Képszerkesztő: Bedő I. Műszaki vezető: Gortvai T.
50 000 példány, 1 (A/5) ív, MNOSZ 5601–54 – Budapesti Szikra Nyomda. F. v.: Lengyel Lajos igazgató